

Handläggare: Elisabeth Grothe
Tfn: 508 09 416

Till Norrmalms stadsdelsnämnd

Teckenspråk och teckenspråkiga - översyn av teckenspråkets ställning - svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ylva Tengblad
stadsdelsdirektör

Mona Lindgren
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av den statliga utredningen "Översyn av teckenspråkets ställning". Uppdraget för utredningen har varit att göra en översyn av rätten till och möjligheterna för teckenspråkiga att använda sitt språk i olika sammanhang. Utredningen föreslår en rad åtgärder för att förbättra och förstärka teckenspråkets ställning och nämner fem områden som är särskilt intressanta att forska kring.

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag i sin helhet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom vård- och omsorgsavdelningen i samråd med barn- och ungdomsavdelningen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av den statliga utredningen angående teckenspråk och teckenspråkiga – ”Översyn av teckenspråkets ställning”. (SOU 2006:54). Översynen tar upp frågan om rätten och möjligheterna att använda teckenspråket i olika situationer, såsom i kultur, medier, utbildning, arbetslivet och som förtroendevald. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 6 september.

Betänkandet omfattar 472 sidor och biläggs därför inte tjänsteutlåtandet. Den som vill ta del av betänkandet kan ta kontakt med nämndsekreterare Gunilla Schedin tfn 508 09 015.

Sammanfattning av utredningen

Uppdraget för utredningen har varit att göra en översyn av rätten till och möjligheterna för personer som är teckenspråkiga, döva, dövblinda, vuxendöva, samt hörselskadade att använda sitt språk i olika sammanhang.

Utredningen bygger på tre olika perspektiv. Språkperspektivet som rör rätten till och möjligheten att använda teckenspråket och frågan om att ingen får diskrimineras på grund av sitt språk. Det handikappolitiska perspektivet, d.v.s. tillgänglighet för människor med funktionshinder jämfört med övriga medborgare i det svenska samhället. Demokrati-perspektivet som innebär delaktighet på lika villkor som andra.

Teckenspråk

Utredningen pekar på att synen på teckenspråk och teckenspråkiga har förändrats. Målgruppen har setts mer som objekt för talträning än som teckenspråkiga individer. Teckenspråket har uppmärksammats mer under 1900-talets två sista decennier. Genom införandet av teckenspråket som allmänt språkämne har språket övergått från att vara en kommunikationsmetod till att vara ett språk som används i dagens Sverige.

Utredningen anser att Sverige bör verka internationellt för att teckenspråkets ställning ska stärkas. Utredningen föreslår att teckenspråket bör ges en folkrättslig ställning som motsvarar minoritetsspråkens.

För att stärka och samla kompetensen kring teckenspråkigas lärande föreslås att allt statligt stöd för likvärdig utbildning för teckenspråkiga förs till Specialskolemyndigheten och att Skolverket ges i uppdrag att intensifiera tillsynen. Barn med språkstörning, som är beroende av tecken

för sin kommunikation, ska få möjlighet till undervisning i specialförskolan för döva och hörselskadade.

Vidare föreslås att landstingets skyldighet att erbjuda tolktjänst för vardagstolkning utvidgas till att omfatta även personer med språkstörning som är beroende av teckenspråk. Rätten till utbildning i svenskt teckenspråk likställs med rätten till utbildning i svenska för invandrare (Sfi). Kursplaner, språktest och utbildningsmaterial ska tas fram.

Stödet för föräldrar till barn som är beroende av teckenspråk för sin kommunikation är i dag delat mellan landstingen och staten. Förslaget innebär att landstinget fortsätter att ha ansvar för genomförandet av den introduktionsutbildning i teckenspråk som erbjuds föräldrar till hörselskadade barn. Staten föreslås fortsatt ansvara för TUFF, den statlig teckenspråkutbildningen som omfattar 240 timmar. Det nya är att Specialskolemyndigheten (SPM) får ett samordningsansvar för TUFF-utbildningarna. IT-baserad distansutbildning föreslås som alternativ till den påbyggnadsutbildning som ges vid högskolor och i studiecirkelverksamhet.

Tillgång till tolk

När det gäller tillgång till tolk vid olika slag av samhällsstöd konstaterar utredningen att myndigheter inte alltid använder tolk när det behövs. Utredningen föreslår att Socialstyrelsen får i uppdrag att tydliggöra vad som ingår i begreppet vardagstolkning medan Arbetsmarknadsverket ges i uppdrag att redovisa de olika former av stöd, inklusive det stöd i form av tolk, som myndigheten erbjuder.

Utredningen visar att landstingens egenfinansiering av tolkverksamheten varierar från landsting till landsting. Utredningen anser att det riktade statsbidraget behövs men att bidraget, i större utsträckning än hittills, måste medföra att teckenspråkiga erbjuds tolk för vardagstolkning i den omfattning som efterfrågas.

Fördelningsmodell

En ny fördelningsmodell av statsbidragen föreslås som tar större hänsyn till de faktiska kostnaderna för tolktjänsten.

Inflytande

Utredningen påtalar att teckenspråkiga är kraftigt underrepresenterade i alla former av beslutande församlingar. Bristande tillgång på teckenspråkstolk är det viktigaste hindret. Utredningen föreslår att kostnaderna för tolkning i samband med att teckenspråkiga förtroendevalda genomför sitt uppdrag ska finansieras av den huvudman uppdraget avser.

Tolkutbildning

Utredningen anser att dagens sammanhållna 4-åriga tolkutbildning bör revideras och att förslag till ny utbildning bör tas fram. Kammarkollegiet får i uppdrag att utreda förutsättningarna för auktorisation i dövblindtolkning

Forskningsområden

Utredningen nämner fem områden som det behöver forskas kring:

- Teckenspråkiga barns språkutveckling och tvåspråkighet
- Språkvetenskaplig forskning om svenskt teckenspråk och om svenska som andra språk för teckenspråkig
- Samhällsvetenskaplig forskning om teckenspråkiga barn, ungdomar och vuxna
- Forskning om tolkning mellan tecknade och talade språk
- Forskning och utveckling inom mobiltelefoni som ger möjlighet till distanskommunikation på teckenspråk och till hämtning, lagring
- uppspelning av information och nyheter på teckenspråk

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag i sin helhet.

I FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för personer med funktionshinder slås fast att medlemsländerna ska se till att funktionshindrade får tillgång till information och möjlighet till kommunikation. Dessa tankar har sedan vidareutvecklats på lokal nivå i handikappolitiskt program för Stockholm stad. Den föreliggande statliga utredningen kommer med flera förbättringsförslag i samma riktning.

FN:s barnkonvention säger att barns åsikter ska tillvaratas i utredningar. Därför är det viktigt att även barn med språkstörningar och som är beroende av tecken för sin kommunikation får möjlighet till undervisning i specialförskolan för döva och hörselskadade.

Tolkning

Utredningen öppnar en möjlighet för auktorisation vid dövblindtolkning. Förvaltningen, som har ett samarbete med handikapprörelsen och Dövblindas aktivitetshus, ser mycket positivt på detta förslag.

Angående vardagstolkning bör tilläggas att personer som kommer till Norrmalms stadsdelsförvaltning för att ansöka om olika former av samhällsstöd alltid erbjuds teckenspråkig tolk om behov finns.

Minoritetsspråk

Det är önskvärt att teckenspråket officiellt godkänns som minoritetsspråk i Sverige. Detta föreslås också av utredningen. Ett godkännande skulle förstärka teckenspråkets ställning och sannolikt förbättra de dövas situation.

Grundskola

Enligt den svenska skollagen ska alla barn och ungdomar ha tillgång till en likvärdig utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden.

Döva och hörselskadade barn med teckenspråk som förstaspråk får sin undervisning vid någon av landets specialskolor. Specialskolan är en tvåspråkig (teckenspråk och svenska) skola som erbjuder döva och hörselskadade elever en utbildning som tillvaratar deras möjligheter. Specialskolan följer de nationella mål och riktlinjer som finns angivna i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94.

Det finns två grundskolor i Stockholm som erbjuder undervisning för döva barn och barn med hörselnedsättning: Manillaskolan (statlig specialskola) och Alviksskolan (kommunal grundskola).

För att öka kvaliteten och måluppfyllelsen inom den svenska grundskolan anser förvaltningen att det är av yttersta vikt att det sker en systematisk uppföljning och utvärdering på både lokal och central nivå, det vill säga både av den egna skolan och av Skolverket/ Specialskolemyndigheten.

För att alla barn ska få ett så rikt och välutvecklat språk som möjligt anser förvaltningen vidare att all forskning inom området barns språkutveckling är viktig.